

TÜRKİYE'DE POLİTİK AKTÖRLERİN SURİYELİ SİĞİNMACILARA YÖNELİK ULUSAL BASINDA YER ALAN SÖYLEMLERİNİN ANALİZİ¹

ANALYSIS OF DISCOURSES OF POLITICAL ACTORS IN TURKEY REGARDING SYRIAN REFUGEES IN THE NATIONAL PRESS

Ferit TUNÇ

Gazeteci, erittunc@gmail.com

ORCID: 0000-0001-9251-0240

ÖZET

“Arap Baharı” olarak nitelendirilen protesto hareketlerinin 2011 yılının başından itibaren Suriye’ye de sıçraması sonrasında yaşanan iç savaşla birlikte ülkesini terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin önemli bir kısmı Türkiye’ye sığındı. Aradan geçen on yılda Türkiye’ye sığınan kişi sayısı 4 milyona ulaştı. Türkiye, yaşanan bu kriz karşısında insani hassasiyetler çerçevesinde açık kapı politikasını uygulamıştır. Bununla birlikte tarihi, dini ve kültürel gerekçelerle bu akın karşısında kayıtsız kalmayarak gerekli tüm yardımları ilk andan itibaren yapmaya çalışmıştır.

Bu çalışma, Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyelilere dair politik aktörlerin ulusal basında yer alan söylemlerine odaklanmaktadır. Bu kapsamda Suriyeli sığınmacılarla ilgili her alanda yoğun tartışmaların yaşandığı 2017 yılı boyunca Yeni Şafak, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde yer alan “Suriye” ve “Suriyeliler” anahtar kelimesiyle bulunan haberler, Van Dijk’in söylem analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Çalışmanın temel bulgularına göre, geçici koruma altındaki Suriyelilerle alakalı politik aktörlerin söylemlerinin birlikte yaşama, yardımlaşma, ekonomik yük, ulusal tehdit ve vatandaşlık tartışmaları çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Bu çerçevede iktidar ve muhalefete mensup politik aktörlerin söylemlerinde ciddi farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, Ulusal Basın, Politik Aktörler, Söylem Analizi

ABSTRACT

After the protest movements, which are described as the "Arab Spring", spread to Syria since the beginning of 2011, an important part of the Syrians, who had to leave their country with the civil war, took shelter in Turkey. Turkey has implemented an open door policy within the framework of humanitarian sensitivities in the face of this crisis. However, it did not remain indifferent to this influx for historical, religious and cultural reasons and tried to provide all necessary assistance from the very first moment. In the last ten years, the number of people who took refuge in Turkey has reached 4 million.

¹ Bu çalışma İstanbul Ticaret Üniversitesi İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü Medya ve İletişim Çalışmaları Anabilim Dalı’nda Prof. Dr. Füsun Alver danışmanlığında yürütülen “Türkiye’de Politik Aktörlerin Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Ulusal Basında Yer Alan Söylemlerinin Analizi” adlı doktora tezinden elde edilmiştir.

This study focuses on the discourses of political actors in the national press regarding Syrians under temporary protection in Turkey. In this context, the news with the keywords “Syria” and “Syrians” in the newspapers YeniŞafak, Cumhuriyet and Hürriyet throughout 2017, when intense discussions were experienced in all areas regarding Syrian refugees, was analyzed by Van Dijk's discourse analysis method.

According to the main findings of the study, it is seen that the discourses of political actors related to Syrians under temporary protection are shaped within the framework of discussions on living together, cooperation, economic burden, national threat and citizenship. In this context, it is understood that there are critical differences in the discourses of political actors belonging to the government and opposition.

Keywords: Turkey, Syrians under Temporary Protection, National Press, Political Actors, Discourse Analysis

1. GİRİŞ

Göç, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Bir ya da birden fazla gerekçe ile gerçekleşebilen bu hareketlilik, bazen iradi bazen de zorunlu bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Çıkış noktası ile varış noktası arasında geçen zaman diliminde bireysel ve kitlesel olarak bir takım etkiler bırakabildiği gibi sosyoekonomik ve sosyokültürel anlamda da değişime yol açmaktadır.

Göç, farklı kültürlerin etkileşimini sağlayan en önemli faktördür. İnsanların bireysel ya da kitlesel olarak gerçekleştirdiği bu hareketlilik ekonomik, sosyal, kültürel, mekânsal, siyasal, dini ve hukuki olmak üzere birçok alana etki etmektedir. Dolayısıyla göç olgusu birçok disiplinin ilgi alanına girmektedir. Her disiplin göç olgusunu farklı yönlerden analiz ederek, göçün sebep ve sonuçlarına ilişkin ilgili literatüre katkı sağlamaktadır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından hazırlanan Küresel Eğilimler Raporu'nda (2020); savaşlar, çatışmalar ve zulümden dolayı yerinden edilenlerin sayısının 80 milyonu geçtiği paylaşılmaktadır (Anadolu Ajansı, 2021). Özellikle Ortadoğu, Afrika ve Asya'nın belli bölgelerinde yaşanan istikrarsızlık ve çatışmalar nedeniyle yerinden edilmelerin hızlanacağı ön görülmektedir. Göç Vakfı raporlarına göre ise bugün zorunlu insan hareketliliği hususunda en kötü tablo Suriye'dedir. Bugün 10 milyonun üzerinde Suriyeli ülke sınırları içinde veya ülke sınırları dışında yerinden edilmiş durumdadır. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere, Suriye iç savaşı başlangıcından bu yana ülke nüfusunun önemli bir kısmının zorunlu bir hareketlilikle karşı karşıya kalmıştır. Suriye'de yaşanan bu yerinden edilme sürecinden başta Türkiye olmak üzere, Suriye'ye komşu ülkeler belirli oranlarda etkilenmiştir.

Türkiye'nin coğrafi konumuna dair değerlendirmeler yapılırken genellikle “köprü” metaforu kullanılmaktadır. Türkiye tarih boyunca farklı milletlere bir “sığınak” işlevi görmüş ve bu durum günümüzde de devam etmektedir. Bu bağlamda Türkiye, küresel çapta gerçekleşen bireysel ve kitlesel göç noktasında bazı dönemler “kaynak ülke” bazı dönemlerde “transit” veya “hedef ülke” konumuyla ön plana çıkmaktadır (Türk, 2019: 2977). Son dönemlerde yakın coğrafyalarda yaşanan krizler veya iç savaşların etkisiyle Türkiye'nin hedef ülke konumunun ön plana çıktığı görülmektedir.

2010 yılında Tunus'ta başlayarak hızla Mısır, Cezayir, Yemen, Ürdün, Libya gibi ülkelere yayılan ve “Arap Baharı” olarak nitelendirilen protesto hareketleri sonucu birçok ülkede hükümetler devrilmiş ya da çeşitli reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu protesto hareketleri 2011 yılının başından itibaren Suriye'ye de sıçramıştır. Suriye'de yaşanan protesto hareketleri etnik, dini ve siyasi farklılıkların da etkisiyle zamanla iç savaşa dönüşmüştür. Bu iç savaşa zamanla küresel aktörlerin de müdahil olması süreci daha da belirsiz hale getirmiştir. Suriye rejimi dışındaki aktörlerin etkisi ile sürdürülmeye devam eden bu savaş, Suriye topraklarını küresel aktörlerin güç gösterisi yaptıkları bir arenaya dönüştürmüş vaziyettedir. Bu durumdan etkilenen milyonlarca insanın en temel hakları ise yaşanan onca yıkıma rağmen görmezden gelinmeye devam edilmektedir.

Suriyeli siviller bu iç savaş karşısında ya ülke içinde yer değiştirerek ya da en yakındaki ülkelere iltica ederek hayata tutunmayı tercih etmişlerdir. Ravenstein'in göç kuramında da ifade ettiği üzere; göçün yedi kanunu içerisinde en önemli kanun olarak gördüğü, kısa mesafe gerçeğinin göçe yön veren en önemli kanun olduğu ve Suriyeli sivillerin de bu kanun doğrultusunda hareket ederek en yakın ülkelere iltica ettikleri anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye Suriye'de yaşanan belirsizlikten en fazla etkilenen ülke konumundadır. Suriye'deki hak arayışlarının geldiği son aşama, başta Türkiye gibi komşu ülkeler üzerindeki etkileri olmak üzere küresel bir sığınmacı/mülteci krizine dönüşmüş durumdadır. 2011 yılından beri Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle Türkiye'ye sığınan kişi sayısının yıllar içinde 4 milyona ulaştığı görülmektedir.

Geçici olduğu düşünülen bu iç çatışmalar zamanla küresel aktörlerin vekâlet savaşına dönüşerek, içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Türkiye açısından ise başlangıçtan beri misafir olarak ya da geçici koruma altında kabul edilen Suriyeli sığınmacıların süreç uzadıkça artık bu kavramlar ile ifade edilebilmelerinin zorlaştığı görülmektedir. Dolayısıyla Türk vatandaşlığına geçme/kazanma gibi tartışmaların zemin bulduğu bir döneme girildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar, Türkiye'nin Cenevre sözleşmesindeki coğrafi kısıt şartına dayanan geçici koruma yaklaşımı ile bu mümkün gibi görünmüyor olsa da süreçteki belirsizlik Suriyelilere ilişkin tartışmaları, vatandaşlık ya da mülteci hakları noktasında yoğunlaştırmaktadır.

Türkiye, her platformda 1951 yılında Cenevre Sözleşmesini *coğrafi çekince* ile kabul ettiğini ifade etmektedir. Bu kapsamda, *Avrupa ülkelerinin birinden kaçan insanları mülteci olarak kabul edip Avrupa dışındaki ülkelere gelip sığınma talep edenlere bu hakkı tanımama* yönünde bir politika benimsemiş olsa da bu yaklaşımı uluslararası zeminde sürekli eleştiri konusu haline getirilmektedir. Ancak Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla bu tarz kitlesel hareketliliklerle geçmiş dönemlerde de karşı karşıya kaldığından, Suriyelileri mülteci olarak değil de geçici koruma altında bulunan misafirler olarak görmeye devam edeceğini her fırsatta dile getirmektedir. Buradaki temel amaç, coğrafi konumu sebebiyle Türkiye'yi iç çatışmaların yaşandığı ülkelere gelebilecek akınlar karşısında muhafaza etmektir. Coğrafi çekince şartı kaldırıldığında farklı ülkelere Türkiye'ye doğru bir akının başlayacağına dair kaygılar ağırlıktadır. Bu sebeple Suriyeliler geçici koruma altındaki misafirler olarak görülmekte; Geçici Koruma Yönetmeliğinin 25. maddesinde, Suriyelilerin Türkiye'de aldıkları ikamet izin süreleri 5 yıldan daha fazla olsa bile bu sürenin Türk vatandaşlığına geçiş açısından bir dayanak oluşturmayacağı ifade edilmektedir.

Aradan geçen yaklaşık 10 yıl içerisinde Suriyeli sığınmacılar hakkında birçok akademik çalışma yapıldığı gibi ekonomik ve sosyal hayatın bir parçası haline dönüşen Suriyelilerle alakalı yerel ve ulusal basın organlarında hemen hemen her gün, farklı boyutlarda haberler bulunmaktadır. Bu haberlere konu oluş biçimleri ise ya mağduriyetler ekseninde ya da bir sorunun kaynağı olarak çoğunlukla olumsuzluk içermektedir.

Politik aktörlerin geçici koruma altında bulunan Suriyelilerle alakalı söylemleri sığınmacılara yaklaşım konusunda belirleyici olmaktadır. Politik aktörlerin sığınmacılarla alakalı söylemlerini "tehdit" ekseninde kurarak "ötekileyici" söylemi yeniden üreten bir yaklaşımı benimsemesi, toplumda sığınmacılara karşı Zenofobik tutumlar sergileyen birey ya da grupların artışına ve bu konuda çözümsüzlüğe yol açabilmektedir. Ters yönde politik aktörlerin söylemleri ise sığınmacıların uyum sürecinin hızlanmasında işlevsel olabilmektedir. Kısa açıklama doğrultusunda bu çalışmada politik aktörlerin Cumhuriyet, Yeni Şafak ve Hürriyet gazetelerinde yer alan Suriyelilerle alakalı söylemlerine odaklanılmaktadır.

Bu çalışma kapsamında, Suriyeli sığınmacılarla ilgili her alanda yoğun tartışmaların yaşandığı 2017 yılı boyunca gazete arşivlerinde yer alan politik aktörlerin Suriyelilerle alakalı haberler incelenmektedir. Çalışmanın önemi ve özgünlüğü, On yıldan uzun bir süredir Türkiye'de geçici koruma altında bulunan Suriyeli sığınmacılarla ilgili politik aktörlerin söylemlerine odaklanılmasından kaynaklanmaktadır.

Araştırmanın amacı ve önemi dışında politik aktörlerin basındaki söylemleri çerçevesinde ideolojik mücadelelerini nasıl sürdürdükleri, bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışmada, 2011 yılından itibaren başlayan kitlesel akın sonrasında, iki halkın karşı karşıya geldiği olayların ülke genelinde yoğunlaştığı varsayılan 2017 yılı merkeze alınarak, üç gazetede (Cumhuriyet, Yeni Şafak, Hürriyet) Suriyeli sığınmacılarla alakalı politik aktörlerin söylemleri incelenmektedir.

2. ARAP BAHARI SONRASI SURIYE'DE YAŞANANLAR VE TÜRKİYE'YE YÖNELEN SURIYELİ GÖÇÜ

18 Aralık 2010 tarihinde Tunus'ta başlayan ve domino etkisiyle Mısır, Libya, Suriye, Cezayir, Bahreyn, Sudan, Irak, Ürdün, Moritanya, Lübnan, Kuveyt, Suudi Arabistan, Yemende protestolara ve gösterilere sahne olmuştur. Tunus'ta başlayan iktidar karşıtı kitlesel gösterilerde, protestocuların tamamının kimlikleri Arap olmamasına rağmen, söz konusu protestolar siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler literatüründe Arab Spring "Arap Baharı" olarak tanımlanmaktadır (Sağsen, 2011: 58-59). Söz konusu sürecin bahar ile nitelendirmesi, bu sürece dair uluslararası ilgiyi arttırmıştır. İsyan veya uyanış değil de "bahar" kavramının kullanılması bazı çevreler tarafından olumlu karşılanırken; kimi çevreler de eleştirilerde bulunmuştur (Duran ve Özdemir, 2012:185). Bu sürecin öncesinde bölgesel yapının en önemli özelliği, mevcut rejimlerin neredeyse tamamının temsili ve demokratik olmayan karakteridir. İşte yöneticilerin meşruiyetine ilişkin sorunlar, yöneticilerden duyulan rahatsızlık ve küresel aktörlerin devreye girişi Arap Baharı'nın temel belirleyici faktörleri olarak değerlendirilebilir.

Kısa sürede, küresel oyun kurucuların kapalı kapılar ardında aldığı kararlar Arap coğrafyası birdenbire hareketlenmiş ve Arap baharı başlamıştır. BOP ile birlikte Ortadoğu'da yeni devletler ortaya çıkarılması, Üniter devletlerin parçalanarak gevşek federasyonlar ve konfederasyonlara dönüştürülmesi, bu ülkeleri toplumsal yapılarını etnik ve mezhepsel düzeyde ayrıştırılması planlamıştır. Arap baharı ile birlikte BOP'taki planlar revize edilmiş, Ortadoğu ve kuzey Afrika'yı ılımlı İslam üzerinden yeniden şekillendirme yaklaşımı benimsenmiştir (Dilek, 2018: 29).

Bir bölge ülkesi olarak Türkiye açısından Arap Baharı çerçevesinde yaşanan gelişmeler, izlemenin de ötesinde, müdahil olduğu bir dış politika alanına dönüştüğünü görmek gerekir. Erdoğan'ın Mübarek ve Esad'a reform ve çekilme yönündeki açık sözleri (Kıbaroğlu, 2011: 31-32) Türkiye'nin dış politikasındaki değişimi göstermektedir. Türkiye'nin Esad yönetimi üzerinde baskı kurma ihtiyacı ya da mevcut yönetim ile irtibatın kesilmesi yolunu seçmiş olması, Suriye kaynaklı göç dalgası dikkate alındığında, zorunluluk sonucu gelişen bir tutum olarak da değerlendirilebilir.

Arap Baharı sonrası Türkiye'nin 'komşularla sıfır sorun' politikası uygulanamaz hale gelmiştir. Türkiye, Tunus ve Mısır'da daha olayların başlangıcında muhalif hareketlerden yana tavır alırken, Libya ve Suriye'deki gelişmeler karşısında önce ihtiyatlı bir 'bekle gör' politikası takip etmiş, sonrasında ise safını muhaliflerden yana belirlemiştir (Oğuzlu, 2011: 15). Libya örneğinden hareketle, Türkiye'nin yaşanan kaygı verici gelişmeler sonrasında NATO önderliğinde oluşturulan uluslararası insani müdahale gücüne katılmasında en temel gerekçe, başta Libya olmak üzere söz konusu ülkelerde yaşanan toplumsal hareketlere karşı mevcut rejimlerin şiddet araçlarını kullanarak eylemleri bitirme yoluna girmelerinden kaynaklanmıştır.

Türkiye'nin demokratik bir ülke olarak Ortadoğu'ya model olması, Arap baharı süreci sonrası kendine has bir tartışma alanı oluşturmuştur (Demiray, 2010: 102). Farklı pek çok görüşün bulunduğu bu tartışma alanındaki çalışmalara yakından bakıldığında, Türkiye'nin bölge ülkelerine model olabileceği yönünde görüşlerin varlığıyla birlikte, bunun geçerli bir tespit olmadığını savunan fikirlerin de var olduğu göze çarpmaktadır (Çakmak, 2011: 17). Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik ve laik bir ülke olarak Orta Asya'da ve Orta Doğu'da bulunan diğer ülkelere model olarak gösterilme çabası olmazsa da batı toplumunun dünya hâkimiyeti çerçevesinde bu söylem, yakın coğrafyaların şekillenmesi açısından halen önemsenmektedir.

Türkiye'nin 'komşuları ile sıfır sorun' ve 'başka ülkelerin içişlerine müdahil olmama' ilkelerinde yaşanan değişiklik bölgesel şartların sürekli olarak değişiminden kaynaklandığı söylenebilir. Türkiye'nin günümüzde dış politikada yaşadığı bu zorunlu değişiklikler gerek iç ve sınır güvenliğinin sağlanması gerekse komşu ülkelerde yaşayan halkların zarar görmemesi için alınan kararlardır. Geline aşamada halen Türkiye'de geçici koruma altında bulunan 4 milyona yakın Suriyelinin Türkiye'deki mevcut statülerini de önemli ölçüde tartışmalı hale getirmekte ve süreç "misafir" tanımı ile açıklanamayacak bir noktaya taşınmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Nitel araştırmaya dayalı olan bu çalışmada, Suriyeli sığınmacılarla alakalı politik aktörlerin Türk basınında yer alan söylemleri analiz edilmektedir. Söylem analizi, günümüzde yazılı veya sözlü olarak meydana getirilmiş anlam örüntülerinin çözümlenerek, bu örüntüyü oluşturan faktörlerin ve bu faktörler arasındaki ilişki düzeyinin belirlenmesinde sıklıkla başvurulan bir yöntem olarak karakterize edilebilir. Toplumsal yapının tümünü kapsayan söylem, toplumsal yapılar içinde ideoloji, çatışma, anlaşma, açıklama, transfer gibi toplumsal etkileşim süreçlerinde somutlaşan "dil" in ürettiği bağlamsal anlamların bütünüdür. Bu bağlamda söylem analizi de modern yaşamın karmaşıklığı içinde toplumsal yapılarda ortaya çıkan değişme, etkileşim, çatışma gibi durumların açıklanmasında çoklu nedensellik ilkesi göz önünde bulundurularak yapılan açıklamalardır. Sosyal araştırmalarda söylem analizi kullanılarak yapılan çalışmalarda dilin kullanımı sırasında tercih edilen kelimeler, kullanılan terminoloji, vurgu ve tonlamalar ile ortaya çıkan dilsel düzenlemelerin betimlenmesi esastır (Wodak ve Meyer, 2002; Tonkiss, 2006:367-369 akt. Türk, 2019: 2984).

Türkiye'de politik aktörlerin basına yansıyan sözleri, Suriyelilerin uyum sürecinde belirleyici olmaktadır. Çalışmanın temel iddiası "politik aktörlerin ulusal basında yer alan Suriyeli sığınmacılarla alakalı söylemlerinde, büyük ölçüde ideolojik kaygıların belirleyici olduğu ve ayrımcı söylemlerde benzer ifadelerin yer aldığı" yönündedir. Bu kapsamda Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberler belirli temalar altında değerlendirilerek, politik aktörlerin en çok hangi sorunlar ve olaylar etrafında söylem ürettiğine odaklanılmaktadır. Bu haberler çerçevesinde, Suriyeli sığınmacılara dair söylemin ne yöne (Ötekileştirme mi? ya da uyum ve birlikte yaşam mı?) doğru değiştiği analiz edilmektedir.

2017 yılında Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberler yayınlayan çok sayıdaki ulusal gazetenin oluşturduğu evrenden Cumhuriyet, Yeni Şafak ve Hürriyet gazeteleri örneklem olarak seçilmiştir. Cumhuriyet, Yeni Şafak ve Hürriyet gazeteleri, belli aidiyetler açısından en çok okunan ve basılı gazeteler olduklarından dolayı seçilmişlerdir. Suriyeli sığınmacıları konu alan haberleri kapsayan bu araştırmada, internet haberlerinin kapsam dışı bırakılması bir sınırlılık oluşturmuştur. Ayrıca örnekleme dâhil edilen gazetelerin tirajları analizlerde yer almamaktadır.

Örnekleme açısından bir değerlendirme yapılacak olursa; Örnekleme yolu ile seçilen gazeteler belli yayın gruplarına ayrılmış ve bir yıllık periyottan elde edilecek haber sayılarının bu çalışma için doyurucu olduğu görülmüştür. Ayrıca "Suriye" ve "Suriyeliler" anahtar kelimeleri ile ilgili içeriğe sahip olmayan haberler elenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın genel hatları Cumhuriyet, Yeni Şafak ve Hürriyet gazetelerinin arşivlerinde (2017 yılındaki haberler) politik aktörlerin söylemlerini merkeze alan haberlerden oluşmaktadır. Gazetelerin haber içeriklerinde 'Suriye', 'Suriyeliler' anahtar kelimesi yapılan aramalarda politik aktörlerin söylemlerini içeren haberler bu çalışma kapsamında analiz edilmektedir. Son olarak gazete arşivlerinden elde edilen haberler çerçevesinde belirli temalara ulaşarak; bu temalar altında değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmanın temel veri kaynağı olan yazılı medya metinleri üç gazetenin arşivlerinden alınan hizmet ile elde edilmiştir. Analiz 2021 yılında yapılmış olsa da 2017 yılı haberlerine odaklanılmıştır. 2017 yılı haberlerini bu tezin amaçları açısından geçerli kılan gerekçeler ise Suriyelilerin hem Türkiye'ye en yoğun göçlerin olduğu yıl olması hem de politik aktörlerin (Suriye'ye sınır ötesi operasyonların artması ve 17 Nisan referandumun etkisi) Suriye ve Suriyelilere yönelik söylemlerin artması şeklinde sıralanabilir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu başlık altında “*Türkiye’de Politik Aktörlerin Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Ulusal Basında Yer Alan Söylemlerinin Analizi*” çerçevesinde politik aktörlerin söylemleri Birlikte Yaşama, Uyum ve Nefret Söylemi; Yardıma Muhtaç ve Ekonomik Yük Söylemi; Tehdit, Güvenlik ve Toplumsal Düzen Söylemi; Kimlik ve Vatandaşlığa İlişkin Söylemler olmak üzere 4 başlık altında değerlendirilmektedir.

4.1. Birlikte Yaşama, Uyum ve Nefret Söylemi

Suriye’de 2011 yılının Mart ayında başlayan ve uluslararası güçlerin de müdahil olduğu iç savaş ile birlikte milyonlarca insan yerinden edilmiş ve birçoğu ülkesinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Ülkelerinden ayrılmak zorunda kalanların önemli bir kısmı Türkiye’ye sığınmıştır. Türkiye uyguladığı “açık kapı politikası” ile üç buçuk milyonun üzerinde Suriye vatandaşının sınır kapılarından içeriye toplu olarak giriş (Bolgun ve Ucan, 2020:251) yapmasına olanak sağlamıştır. Gelenler ilk aşamada sınır illerine ve sınıra yakın geçici barınma merkezlerine yerleştirilmiştir. Ancak savaşın ne zaman biteceğine dair belirsizlik ve geçici barınma merkezlerinin kitlesel nüfus akın karşısında yetersiz kalışı sonrası Suriyeliler, barınma merkezleri dışında ülkenin tüm illerine yayılmıştır.

Resmi olarak geçici koruma altındaki “misafir” olarak kabul edilen ve merhamet duyguları ile yaklaşılan sığınmacılara yönelik ilk müdahalelerde, sosyal yardımlaşma çerçevesinde temel ihtiyaçların karşılanmasına odaklanılmıştır (Karataş vd., 2018: 52). İlk zamanlar Türkiye üzerinden Avrupa’ya gitme umudu taşıyan; daha sonrasında Avrupa’ya gitme umudu neredeyse tükenen ve ülkelerine de dönmek istemeyen Suriye vatandaşlarının Türkiye’de kalma eğilimi gösterdikleri, taşınmaz mal sahibi oldukları, işletmeler kurdukları ve dil öğrenerek eğitim sistemine uyum sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Bu minvalde literatürde birlikte yaşam, sosyal uyum ve kültürlerarası iletişim süreci ile ilişkili sorun alanlarının tanımlanmasına yönelik ilginin arttığı görülmektedir (Erdoğan, 2014: 7; Erdoğan, vd., 2017: 11).

Türkiye’de politik aktörlerin geçici koruma altındaki Suriyelilere ilişkin söylemleri haliyle “toplumsal kabul”, “uyum” ya da “nefret” kavramları üzerinden gerçekleşmektedir. Dolayısıyla birlikte yaşama ya da yaşamama yönündeki kolektif davranışların şekillenmesinde farklı platformlarda sarf edilen her bir kelimenin önemi büyüktür. Çalışmamızın bu bölümünde Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacılarla Türkiye’de yaşayan Türk vatandaşlarının birlikte yaşam kültürünü politik aktörlerin söylemleri doğrultusunda; değerler, fırsatlar ve engeller bağlamında incelenmesi amaçlanmaktadır. Aşağıda 2017 yılı içinde geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacılara ilişkin politik aktörlerin söylemlerine yer verilmektedir.

İlk olarak Yeni Şafak gazetesinin 01 Ocak 2017 tarihli haberinde, Öncüpınar Konaklama Merkezi’ni ziyaret eden Başbakan Binali Yıldırım, burada hazır bulunan Suriyelilere hitaben “*Bizim için Konya neyse, Diyarbakır neyse, Halep de odur. Feryatlarınızı Batılı ülkeler duymadı ama Türkiye duydu, kardeşleriniz duydu. Kapımız, soframız, gönüllerimiz daima sizlere açık*” sözlerine yer verilmektedir.

Yıldırım’ın, “kapı”, “sofra” gibi semboller üzerinden söylemi üst yapısında misafirlik kültürüne atıf yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Yıldırım’ın “ (...) *Sizin acınız, bizim acımızdır, sizin sevinciniz, bizim sevincimizdir. Her zaman bugün de, yarın da beraber olacağız, her zaman yanınızda olacağız*” sözleri, bu noktadaki duygudaşlığın hükümet açısından en üst perdeden ifadesi olarak değerlendirilebilir. Yıldırım’ın kardeş olarak tanımladığı Suriyelilerin sıkıntılı süreçlerinde her zaman yanlarında olunacağını ifade ederken kardeşlik ve Ensar-Muhacir gibi İslami motifler üzerinden toplumsal kabul düzeyini arttırmaya yönelik söylemi ön plana çıkardığı görülmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin 2 Şubat 2017 tarihli haberinde CHP Milletvekili Öztürk Yılmaz Suriye'ye yönelik dış politikayı eleştirirken Suriyelilere yönelik *"Bizim Mehmedimiz El Bab'da, Suriye'de şehit oluyor. Ama Türkiye'ye gelen Suriyeli erkeklerin yaş aralığına baktığımızda, 15 ila 44 arasında 819 bin 350 askere alınabilecek erkek, Türkiye'de kafelerde, pub'larda Türk kızlarıyla geziyor. Bizim Mehmedimiz Suriye'de şehit oluyor"* şeklindeki ifadelerine yer verilmektedir. Yılmaz söyleminde sınır ötesi operasyonlarda şehit düşen askerler ve Türkiye'de bulunan genç ve orta yaş grubundaki Suriyeli erkek nüfusa odaklanmaktadır. Yılmaz'ın bu söyleminin, kamuoyunda zaman zaman tartışma konusu haline gelen, Türk askerinin Suriye'de savaşması yerine Türkiye'de bulunan ve *"eli silah tutabilecek"* Suriyeli sığınmacıların topraklarını savunmaları gerektiği şeklindeki yaklaşımda belirleyici olduğu ya da söz konusu yaklaşımdan etkilendiği şeklinde okunabilir. Yılmaz'ın söyleminin birlikte yaşam/uyum/kabul sürecini sekteye uğraticı *"olumsuzlama"* stratejisi üzerinden bir nefret söylemi olarak değerlendirilebilir.

Hürriyet 1 Mart 2017 tarih ve 24992 sayılı haberinde *"Hadi diyelim Suriyeliler geldi, savaştan kaçtı, itirazımız yok. Kamplarda tutarsın. 81 ilde Suriyeli var, niye kamplarda tutmuyorsun. İşyeri açıyor esnafın yanında, bizim esnaf vergi ödiyor, onlar vermiyor"* sözleri ile Kılıçdaroğlu söyleminde Türkiye'nin 81 iline dağılan Suriyeliler üzerinden hükümetin Suriye politikasına, ekonomik etkilerine ve vatandaşlık tartışmalarına odaklanmaktadır. Kılıçdaroğlu ifade yapılarını hükümetin dış politikası ve Suriyelilerin ekonominin etkileri üzerine inşa etmektedir. Söylemlerinde hükümetin icraatlarına yönelik bir *"olumsuzlama"* stratejisi izlemektedir. Ekonomik yük olma söylemi üzerinden birlikte yaşam ve uyum sürecine dair karşı duruş sergilemektedir.

Cumhuriyet gazetesinin 4 Mart 2017 tarihli haberinde MHP'den ihracı istenen Dr. Sinan Oğan'ın *"Sahillerde Türk kadınlarını dikizleyen Suriyelileri burada beslemeye mecbur muyum? Biz bu kadar hırsız, bu kadar IŞİD'liyi barındırmaya mecbur muyuz? (...)"* şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Oğan'ın söyleminde Suriyelilere karşı nefret söylemini merkeze aldığı; ayrıca bu söylemini ev sahibi halkın hassasiyetleri ve IŞİD terörü üzerinden meşrulaştırdığı söylenebilir.

Yeni Şafak gazetesinin 18 Mart 2017 tarihli haberinde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın *" (...) Suriyeli muhacirleri milletimize hedef gösteriyorlar. Hollanda'daki, Almanya'daki, Avusturya'daki ırkçılar kendi ülkelerindeki Türkler ve Müslümanlar için ne yapıyorlarsa bunlar da aynı taktiği ülkemizdeki Suriyelilere uygulamaya çalışıyor. Kılavuzu Avrupa'daki faşistler olan bir partinin varacağı yer, 1940'ların tek parti CHP'si dönemidir"* şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Erdoğan, Avrupa'da yükselen aşırı sağ partiler ile Cumhuriyet Halk Partisi yetkililerinin sözlerini benzer olarak değerlendirmektedir. Muhalefet partisine mensup politik aktörlerin zaman zaman sarf ettikleri sözler üzerinden geçici koruma altındaki Suriyelilere dair söylemlerini ortaya koyan Erdoğan, 16 Nisan'da yapılacak referandum da Suriyeli muhacirlerin hedef gösterildiğini ifade ederek bir yönü ile seçim sürecinde Suriyelilerin iktidar ve muhalefetteki politik aktörler tarafından önemli bir argüman olarak kullanıldığı sonucuna varılabilir. Erdoğan'ın konuşma eylemleri ve etkileşim alanına bakıldığında ise bu söyleminin sadece iç politika ile ilgili olmadığı, Avrupa vurgusuyla dış politika konusunun da ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Erdoğan'ın bu söyleminde Van Dijk (1997: 32-38)'in *"ırkçılığın reddi"* ve *"kendisini olumlama"* stratejileri de görülmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin 16 Nisan 2017 tarihli haberinde uyum sürecinin bir başka sacayağı olan sağlık alanındaki uygulamalara yer verilmektedir. Dönemin hükümetinde Sağlık Bakanı olarak görev yapan Recep Akdağ'ın, AFAD tarafından kurulan barınma merkezleri ve göçmen sağlığı merkezlerinde görev alacak Suriyeli sağlık çalışanlarının diplomalarının denklik alması konusunun diğer doktorlardan farklı olmadığı yönündeki sözlerine verilmektedir. Akdağ'ın *"Şu ana kadar 240 hekimin, 205 ebe ve hemşirenin eğitimini tamamladık. Oluşturduğumuz göçmen sağlığı merkezlerinde hizmet verecekler ama altını çizerek söylüyorum, Suriyelilere"* şeklindeki sözleri ile zaman zaman gündeme gelen ve sert tartışmalara sebep olan kamuda yabancı doktorların istihdamı hususuna değinmektedir. Akdağ, Suriyeli sağlık çalışanlarının belirli eğitimlerden geçirildikten sonra sadece göçmen sağlığı merkezlerinde istihdam edildiklerine vurgu yapmaktadır.

Birçok konuda olduğu gibi zaman zaman tansiyonun yükseldiği dönemlerde “biz-öteki” ayrımı üzerinden yaşanan krizi yönetme açısından Akdağ’ın “(...)altını çizerek söylüyorum, Suriyelilere” şeklinde bir söylem ortaya koymaktadır. Burada ev sahibi konumunda olan Türk halkının hassasiyetlerini gözeten bir bakış açısı ile hareket edildiği vurgusu ön plana çıkarılmaktadır.

Yeni Şafak gazetesinin 24 Haziran 2017 tarihli haberinde referandumda Evet sonucunun çıkması sonrası Şanlıurfa’nın Ceylanpınar İlçesinde vatandaşlara seslenen Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “(...)Siz Suriye’den gelen kardeşlerinize Ensar oldunuz. Sizler inşallah bundan sonra da Ensar olma görevini biz Müslümanlara yakışır şekilde yapacaksınız” sözlerine yer verilmektedir. Erdoğan’ın Ceylanpınar’daki konuşmasında sınıra yakın bu ilçemizdeki söylemleri haliyle Suriye üzerinde olmuştur. Erdoğan’ın daha önceki söylemlerinde de öne çıkan Ensar-Muhacir anlayışı doğrultusunda yapılan yardımları öne çıkardığı görülmektedir. Erdoğan, İslam tarihinde Hz. Muhammed döneminde bazı Müslümanların Mekke’deki zulümden kaçarak Medine’ye sığınması ve Medine’deki Müslümanların Mekke’den gelen Müslümanlara yaptığı yardımlara atıfta bulunarak; Türk halkını Ensar, Suriye halkını da Muhacir olarak tanımlamaktadır. Söylemin üst yapısında ise seçim hedefleri ve muhalefetin eleştirisine vurgu yapılmaktadır. Referandumdaki başarıyı seçmenlerine yeni hedefler belirleyerek kutlayan Erdoğan, Suriyeli nüfusun yoğun olduğu bir yerleşim yerinde ortaya koyduğu yeni hedefleri iki halkın birlikteliği üzerinden inşa ettiği görülmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın farklı platformlarda zaman zaman ifade ettiği Suriyelilerle birlikte yaşama söylemine koşut ilerleyen bir diğer söylem de sığınmacıların güvenli bir şekilde topraklarına dönme imkânını var etme ile alakalıdır. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ülkedeki temel politik aktörlerden biri olarak bir yandan birlikte yaşama dair söylem ile her iki halkın birbirlerine olan bakış açıları üzerinde etkili olmaya çalışırken; Türk halkına da sınır ötesi operasyonlarla güvenli bölgeler oluşturma çabası üzerinden Suriyelilerin geçici koruma altında olduğu söylemini ön plana çıkarmaya çalışmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin 21 Ağustos 2017 tarihli haberinde Kılıçdaroğlu’nun, Yozgat programında Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin durumu hakkındaki bir soruya, “Türkiye’deki Suriyelilerin ülkelerine geri gitmelerini istiyoruz. Kilis’te bugün seçim olsa deseler ki herkes oy kullanacak. Kilis’te belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin tamamı Suriyeli olur” şeklindeki cevabına yer verilmektedir. Kılıçdaroğlu’nun, Kilis kenti örneği üzerinden ülkemizde bulunan Suriyeli sayısına ilişkin eleştirel bir söylem ortaya koymaktadır.

Birlikte yaşam, uyum ve nefret söylemleri bir arada değerlendirildiği takdirde; iktidara mensup politik aktörlerin daha çok tarihi, kültürel, etnik, dini motifler üzerinden bir söylem ortaya koydukları savunulabilir. İktidar mensubu politik aktörlerin geçici koruma altındaki Suriyelilerle ilgili söylemlerinde “olumlama” ve “ırkçılığın reddi” stratejileri ile hareket ettikleri söylenebilir. Muhalefet partilerine mensup politik aktörlerin ise daha çok Suriyelilerden kaynaklı demografik yapının değişim riskine karşı iktidarın Suriyelilerle ilgili politikasını “olumsuzlama” stratejisi ile hareket ettiği söylenebilir.

4.2. Yardıma Muhtaç ve Ekonomik Yük Söylemi

Geçmişten günümüze dünyanın birçok yerinde yaşanan farklı çatışmalardan dolayı birçok insan her yıl sığınmacı veyahut mülteci durumuna düşmektedir. Bu çatışmalar sonucunda yurtlarından olan mültecileri/sığınmacıları ülkelerine kabul eden az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin zayıflayan ekonomileri, söz konusu masum insanların temel ihtiyaçlarının karşılanmasını zorlaştırmaktadır. Son yıllarda yaşanan gelişmeler karşısında Türkiye’nin bölgesinde ve genel olarak dünyadaki insani krizlerde daha aktif bir rol üstlendiği görülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde Suriye’deki iç savaş sonucu ortaya çıkan krizde Türkiye’nin yürüttüğü insani yardımlar ile bu sürecin yarattığı ekonomik yüke ilişkin politik aktörlerin söylemleri analiz edilmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin 7 Nisan 2017 tarihli haberinde dönemin Sağlık Bakanı Recep Akdağ’ın sözlerine yer verilmektedir.

Beşşar Esed rejiminin İdlib'e saldırısı sonucu 100'ü aşkın sivilin ölümüne kimyasal 'sarin gazı'nın yol açtığı belirlenmesi sonrası Sağlık Bakanı Recep Akdağ *"Dünyanın bu zulme artık 'dur' demesi gerekir (...) Şu andaki zalim rejimin başındaki Esed'in babası da (Hafız Esed) bunları yapmıştı. Şimdi de bu yapıyor"* diyerek tepkisini ortaya koymaktadır. Akdağ'ın söyleminde, Suriye'de yaşanan insanlık dramına Dünya'nın seyirci kaldığı ve bu zulmün mevcut Esed yönetimi tarafından yapıldığı gibi önceki yöneticiler tarafından da bu zulmün gerçekleştirildiği vurgulanmaktadır.

Yeni Şafak gazetesinin 25 Haziran 2017 tarihli haberinde Yıldırım'ın *"İnsani yardımda dünyanın en cömert ülkesi olan Türkiye, bütün gücü ve kararlılığıyla kimsesizlerin kimsesi, insanlığın vicdanı olmaya devam edecektir (...)"* şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Yıldırım'ın mesajında insani yardımda dünyanın en cömert ülkesi ifadesi dikkat çekmektedir. İslam dünyası açısından önemli günler olarak değerlendirilen bayram günlerinde yardımlaşma söyleminin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Söylem ev sahibi konumdaki Türk halkının insani hassasiyetlerine vurgu yaparak, birlikte yaşama iradesinin önemi ön plana çıkarılmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 15 Kasım 2017 tarihli 25249 sayılı haberinde de CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun, Meclis grubundaki konuşmasındaki *"Erdoğan bir açıklama yaptı, 'Suriyelilere bugüne kadar 10 milyar dolar para harcadık.' Hesap kimse bilmiyor. 23 Haziran 2017'de Şanlıurfa'ya gitti orada da bir açıklama yaptı, 'Devlet olarak bize hicret eden kardeşlerime 30 milyar dolar harcama yaptık. (...)Ama açlıktan ölen Suriyeli var. Sen kul hakkı yemediyse, vatandaştan toplanan 30 milyar doları kime nerede harcadın, kuruşu kuruşuna bu millete hesabını ver"* sözlerine yer verilmektedir. Kılıçdaroğlu'nun grup toplantısında Suriyelilerle alakalı söyleminde hükümetin Suriyelilere yapılan yardım miktarına odaklandığı görülmektedir. Yapılan harcama miktarı ve Suriyelilerin durumları ilişkilendirilmektedir. İfade yapılarını ise açlıktan ölen Suriyeli/ gariban insanlar üzerine inşa etmektedir. Söylemde hükümetin "hesap bilmezliği" vurgulanmaktadır. Kılıçdaroğlu'nun söyleminde hükümete yönelik bir "olumsuzlama" stratejisi izlediği görülmektedir.

Suriyelilere yıllar içinde yapılan yardımlar üzerinden yürütülen tartışmalara, dönemin Meclis Mülteci Hakları Alt Komisyonu Başkanı Atay Uslu (AK Partili)'nin cevaben sözleri Hürriyet gazetesinin 29 Kasım 2017 tarihli haberinde yer almaktadır. Mülteci Hakları Alt Komisyonu Başkanı Atay Uslu, Kılıçdaroğlu'nun, Suriyelilere harcadığı belirtilen 30 milyar dolarla ilgili yaptığı eleştirilere *"Biz 30 milyar dolar insani yardım yaptık. Avrupa şartlarında 3 milyon sığınmacı Avrupa'da yaşasaydı 190 milyar Euro para harcaması gerekiyordu. Bu kadar parayı harcadınız mı, harcamadınız mı diyorlar. Bunlar sayı saymayı bilmeyenler, insani ihtiyaçları bilmeyenlerin söylediği ifadelerdir"* şeklinde cevap vermiştir. Uslu'nun söyleminde geçici koruma altındaki Suriyelilere yapılan yardımlara odaklanmaktadır. Söyleminin ifade yapısında Türkiye'ye sığınan Suriyeli sayısından hareketle yapılan yardım miktarını Avrupa şartları ile kıyas etmektedir. Hükümetin yardım politikasını "olumlama" stratejisi ile savunurken diğer yandan muhalefet partisi temsilcilerin söylemlerini de "sayı saymayı bilmeyenler/insani ihtiyaçları bilmeyenler" şeklindeki "olumsuzlama" stratejisi ile eleştirmektedir.

Türkiye'deki politik aktörlerin Suriyelilere yönelik yapılan yardımlar ve Suriyelilerin ekonomik yük olup olmadıklarına ilişkin söylemlerine bakıldığı takdirde; İktidara mensup politik aktörlerin İslami motifler ve insan hakları çerçevesinde yapılan yardımları olumlayan bir söylemi ön plana çıkardığı görülmektedir. Bunun karşısında konumlanan muhalefet mensubu politik aktörler ise yapılan yardımları Türkiye'de yaşanan işsizlik/yoksulluk ile ilişkilendirerek eleştirel bir söylemi ön plana çıkardıkları söylenebilir.

4.3. Tehdit, Güvenlik ve Toplumsal Düzen Söylemi

2011 yılından beri geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin güvenlik zaafı yaratan birer tehdit unsuru olarak değerlendirildiği birçok haberle karşı karşıya kalınmaktadır. Güvenlik endişesi ile yaşadıkları toprakları terk eden Suriyeli sığınmacıların geldikleri coğrafyalarda güvenlik riski oluşturabilme ihtimalleri bu tezin farklı platformlarda dillendirilmesini de sağlamaktadır. Bu bağlamda Politik aktörlerin söylemlerinde de Suriyeli sığınmacıların tehdit unsuru olarak kategorize edildiği çeşitli haberlerle karşılaşmaktadır. “Suriyeli” stereotipi üzerinden olumsuz küçümseyici bir dilin zaman zaman politik aktörlerin söylemlerine yansıtıldığına şahitlik edilmektedir. Politik aktörler, medya aracılığıyla söylemlerini kamuoyuna yansıtmanın yanı sıra kamuoyunu yönlendirme yoluna da gitmektedir. Bunu, kitlelere sırasıyla ne hakkında düşüneceklerini ve bunlar hakkında nasıl düşüneceklerini söyleyen gündem belirleme ve çerçeveleme süreçleriyle gerçekleştirirler. Aşağıda Suriye topraklarından kaynaklanan bazı tehditlerin Türkiye’ye etkileri politik aktörlerin söylemleri çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin 6 Ocak 2017 tarihli haberinde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “*Biz bu tehditleri oralarda karşılamazsak, kendi evimizde mutlu ve müreffeh yaşama imkânını da bulamayız. (...) Türkiye’nin güvenliği Gaziantep’te değil Halep’te başlar, bunu böyle bilelim*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Erdoğan’ın söyleminin dış politika ve güvenlik konuları etrafında şekillendiği görülmektedir. Erdoğan ülke topraklarına yönelebilecek her türlü tehdidi kaynağında yok etmenin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, Suriye örneği üzerinden Türkiye’nin dört bir yanında sınırların ötesinden kaynaklanabilecek tehditlerle, sınırların diğer yanına taşınabilecek bir güvenlik politikasının gerekliliği ortaya konulmaktadır. Bu söyleminde Suriyelilerden ziyade Suriye topraklarında faaliyetler yürüten terör örgütleri üzerinden tehdit ve güvenlik algısının şekillendiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin 8 Ocak 2017 tarihli haberinde CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun “*Şehit ailelerine, ne güzel oğlunuz şehit oldu diyorlar. Bu yüce mertebeye neden senin çocukların ulaşmak istemiyor. Neden Ankara’daki Beyler çocuklarını askere göndermiyor? (...)*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Kılıçdaroğlu’nun il başkanları toplantısında Suriyelilere yönelik söyleminde hükümetin sınır ötesi operasyonlarına ve referandum konusuna odaklanmaktadır. Sistem değişikliğine ilişkin referandum Suriye rejimi ile ilişkilendirilmektedir. Kılıçdaroğlu, Erdoğan liderliğindeki hükümetlerin iç siyasette yaşadığı başarısızlıkların dış siyasete de sirayet ettiğini “*sonunda gidersin Esad’ın elini öpmeye kalkarsın. Geldiğimiz nokta budur*” şeklindeki sözlerle özetlemektedir. Kılıçdaroğlu hükümete yönelik “olumsuzlama” stratejisi izlemekte; Suriye politikasını ve “tek adam” anlayışına zemin hazırlayacağı düşüncesi ile yapılacak olan referandumu eleştirmektedir. Türkiye’ye yönelik tehdit ve güvenlik boyutlarını ise doğrudan Suriyeliler üzerinden değil de İslami motifler üzerinden değerlendirmekte; iktidara mensup politik aktörler ve çevreleri açısından “vatan sevgisi”nin sözden ibaret olduğunun altını çizmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin 12 Ocak 2017 tarihli haberinde CHP İstanbul Milletvekili Gürsel Tekin’in “*Musul Irak politikası ABD’ye, Suriye politikası Rusya’ya teslim edildi (...)* 5 yıldır hayatımızda ÖSO var, kahramanlık destanları yazıldı. Ancak son 15 gündür ÖSO’nun Ö’sünü duyamıyoruz” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Tekin’in söyleminde Türkiye’nin dış politikası eleştirilmektedir. Özgür Suriye Ordusu üzerinden sağlanmaya çalışılan sınır güvenliğinin son zamanlarda zaafa uğradığı savunulmaktadır. Ayrıca ülkenin iç ve dış siyasetinin kayımlara bırakıldığı ve referandumun da bu kayımları meşrulaştıracağı uyarısında bulunmaktadır.

Hürriyet gazetesinin 12 Şubat 2017 tarihli haberinde CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun, Rus savaş uçaklarının saldırısı sonrasında şehit olan üç Mehmetçik için CHP Genel Merkezinde gazetecilere yaptığı değerlendirmede “*Biz neden şehit veriyoruz Suriye’de. Hangi gerekçeyle? (...) Kaldı ki yarın zaten geri çekilecek bizim silahlı kuvvetlerimiz. Rakka’ya kadar gidilmesine gerek yok*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Kılıçdaroğlu söyleminde hükümetin Suriye politikası ve askeri operasyonlarda yaşanan gelişmelere odaklanmaktadır.

Suriye topraklarında verilen şehitler üzerinden “*biz neden şehit veriyoruz*” kelimeleri ile hükümeti eleştiren Kılıçdaroğlu, güvenlik politikaları üzerinden hükümeti olumsuzlama stratejisini kullanmaktadır. Ayrıca sınır ötesi operasyonlarda sadece güvenli bir bölge ile sınırlı kalınması gerektiği ve daha güneye inilmesinin manasız olacağını savunmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin 20 Şubat 2017 tarihli haberinde Münih Güvenlik Konferansı “Eski Krizler Yeni Ortadoğu” başlıklı oturumunda konuşan Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun “*Türk askerleri, ABD’li müttefiklerimiz, üslerimizi açtığımız koalisyon ortaklarımızla birlikte geri alabiliriz. (...)Rakka’daki Sünni Arap halkını, IŞİD ile YPG arasında tercihe zorlamamalıyız. Çünkü büyük olasılıkla IŞİD’i tercih edeceklerdir*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Çavuşoğlu’nun söyleminde müttefikliğe ve Rakka’daki gelişmelere vurgu yapmaktadır. Sınırlarımızın ötesinde yaşanan ve Türkiye’nin güvenliğinin sınırların ötesinde sağlanmaya çalışıldığı bir dönemde ABD’li müttefikler ve koalisyon ortakları ile Suriyelilerin topraklarındaki mücadeleye destek verildiği belirtilmektedir. Ayrıca Rakka’da oluşan durumun ortaya çıkardığı risklere değinilmektedir. Uluslararası bir toplantıda etnik ve dini aidiyetler üzerinden bu bölgede IŞİD’in güçlenme riski ile karşı karşıya olunacağı uyarısında bulunmaktadır. Bu durumun Suriye ve Suriyeliler açısından sorun oluşturacağı belirtilmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin 23 Şubat 2017 tarihli haberinde CHP MYK toplantısı sırasında hükümetin sınır ötesi operasyonlarına ilişkin açıklama yapan CHP Parti Sözcüsü Selin Sayek Böke’nin “ (...) *Çocuklarımızı birilerinin jandarması yapıp Rakka’ya göndermeye kalkıyorlar. Türkiye’yi bir kez daha iç siyasete malzeme etmek adına Suriye bataklığına gömmeye devam ediyorlar*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Böke’nin söylemi Suriye politikası ve sınır ötesi askeri operasyonlar üzerinden şekillenirken; söyleminin üst yapısında gençlerimizin hükümet politikalarına feda edilmeyeceği ve askerler üzerinden kahramanlık hikâyelerinin yazılmasına kimsenin hakkı olmadığı vurgulanmaktadır. Böke’nin ülke güvenliği adı altında hükümetin izlediği politikaları “olumsuzlama” stratejisi izlediği görülmektedir. Suriye ile ilgili dış politikada atılan adımlar ve Suriye topraklarındaki askeri operasyonlarda hayatını kaybeden gençler üzerinden bir eleştiri yapılmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin 19 Mayıs 2017 tarihli haberinde Ensar Vakfı tarafından düzenlenen “Ensar Buluşması” programına katılan Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş’un, “*Türkiye gibi oturduğu coğrafyanın bizatihi kendisi hem jeopolitik olarak büyük imkânlar sunan hem de siyasi olarak çok büyük tehlike ve tehditleri barındıran bir ülkenin yeni bir dış politika perspektifine ihtiyacı var (...)*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Kurtulmuş’un söyleminde öne çıkan konular, Türkiye’nin jeopolitik konumu ve yeni bir dış politika perspektifinin olması şeklindedir. Söylemin üst yapısında Türkiye jeopolitik konumunun imkân ve tehditleri bir arada barındırdığı vurgulanmaktadır. Dolayısıyla komşu ülkelerde yaşanan krizlerin çözülmesi noktasında Türkiye’nin çabalarına değinilerek bununla birlikte yeni bir dış politika anlayışına da ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir. Kurtulmuş’un bu söyleminde bir nevi dış politika hususunda örtük bir eleştirisinin de var olduğu söylenebilir. Özellikle Suriye ve Irak gibi komşu ülkelerdeki bölünmüş, çatışma halindeki yerleşim yerleri üzerinden Türkiye’nin güvenliği konu edilmektedir.

Türkiye’nin tüm uyarılarına rağmen İdlib’te yaşanan gelişmeler sonrası burada yaşayan nüfusun Türkiye’ye doğru baskılanarak göçe zorlandığı bir tablo ile karşı karşıya kalmıştır. Türkiye yeni bir göç dalgası ile karşı karşıya kalmamak için bir yandan uluslararası kamuoyunu bilgilendirmiş bir yandan da yeni bir göç dalgası ile karşılaşmama adına görüşmeler yapmıştır. Ancak Suriye’deki krizi daha da derinleştiren küresel aktörlerin bu çabaları görmezden gelerek Suriye rejiminin İdlib üzerindeki baskısını arttırmasına müteakip Türkiye ulusal güvenliğini korumak amacıyla Suriye’ye yeni bir operasyona girişmiştir. Bu açıdan rejim ve destekçisi olan aktörlerin ortaya çıkardığı İdlib krizi, Türkiye’yi 4 milyon civarında yeni bir göç dalgası ile karşı karşıya getirerek kaosa sürüklenme planı olarak değerlendirilebilir. Aşağıda İdlib operasyonu üzerinden Suriye kaynaklı tehditlerle alakalı politik aktörlerin söylemlerine yer verilmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin 9 Ekim 2017 tarihli haberinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan AK Parti 26. İstişare ve Değerlendirme Toplantısı kapanışında İdlib operasyonu ile ilgili “*Mesele İdlib’de planlanan stratejiyi hayata geçirmek. İdlib, Hatay, bizimle iç içe olan yerler. Buralarda sıkıntı var. Öyleyse bunu gidermemiz gerekiyor. Bizim kimsenin iç işleriyle işimiz yok*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Erdoğan’ın söyleminin Suriye’de sürdürülen operasyonlar ve Suriye’de faaliyet gösteren terör örgütleri ile mücadele etrafında şekillendiği görülmektedir. Erdoğan Türkiye sınırına yakın Cerablus, El Bab gibi yerlerde yürütülen askeri operasyonlarla buralarda bulunan terör örgütleri ile mücadele edildiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, Suriye’nin toprak bütünlüğü noktasında Türkiye’nin hassasiyet gösterdiğini “*bizim kimsenin iç işleri ile işimiz yok*” şeklindeki sözleri ile ifade etmektedir. Söylemini “*biz Suriye’ye gitmediğimizde Suriye bize geliyor*” sözleri üzerinden inşa etmektedir. Ayrıca Halep’te yaşananlar ve kardeşlik vurgusu üzerinden İdlib operasyonunun gerekliliği vurgulanmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin 11 Ekim 2017 tarihli (s. 33607) haberinde partisinin grup toplantısında konuşan MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli’nin “*1924’te milletvekillerine yulbaş hediyesi olarak Misak-ı Milli haritası dağıtılmıştır. (...) Misak-ı Milli, Türk milletinin yemindir. Bu yemin tutulmalıdır. Şimdi anlaşıldı mı niye 82 Kerkük? Şimdi belli oldu mu niye 83 Musul? Bugünden 84’ü söylemeyeyim, çünkü 85’in heyecanı kalmayacaktır (...) Misak-ı Milli’nin mirasıyla ilgilenmek hakkımız olduğu kadar ecdadımızın bize yüklediği tarihi görevdir*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Bahçeli söyleminde Misak-ı Milli gerçeği üzerinden Suriye’de gerçekleştirilen operasyonlara değinmektedir. Bahçeli söylemlerini, tarihi ve kültürel duygudaşlık üzerinden Türkiye şehirlerini temsil eden plaka kodlarını sembolize ederek, devamı niteliğinde gördüğü Suriye ve Irak’ta bulunan şehirlerle ilişkilendirmektedir. Bahçeli sözleri ile hükümetin sınır ötesi operasyonlarını “*olumlama*” stratejisi ile hareket etmekte ve bu anlayışı tarihi bir sorumluluk olarak değerlendirmektedir.

Yeni Şafak gazetesinin 11 Kasım 2017 tarihli haberinde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “*Biz Kurtuluş Savaşımıza başlarken ilan ettiğimiz Misak-ı Milli’imize dahi sahip çıkamadık (...) Şu anda İdlip’te, Afrin’de yapılmakta olan budur. Biz burada seyirci kalamayız. (...) Akrabalarımızın hukukuna da sahip çıkma mecburiyetimiz var*” şeklindeki sözlerine yer verilmektedir.

Erdoğan’ın da Misak-ı Milli gerçeği üzerinden Suriye’de gerçekleştirilen operasyonlara odaklandığı görülmektedir. Söyleminde “*Biz Misak-ı Milli’imize yeniden sahip çıkmak zorundayız*” sözleri ile tarihte yapılan hatalara yeniden düşülmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Erdoğan’ın söyleminde, sınır ötesi operasyonlarla ilgili olarak tarihi ve akrabalık bağları üzerinden Fırat kalkanı ve İdlib harekâtını “*olumlama*” stratejisi ile hareket etmektedir. Bu söylemini de akrabalık hukukunun korunması çerçevesinde şekillendirmektedir.

Haberlerin geneline bakıldığında tehdit/güvenlik boyutunda politik aktörlerin daha çok Suriye topraklarında oluşan defacto duruma odaklandıkları görülmektedir. Sınır ötesinde yapılan tüm harekâtların Türkiye’nin iç güvenliği olduğu kadar Suriye sınırında güvenli bir bölge oluşturma ihtiyacından dolayı da gerçekleştiği özellikle vurgulanmaktadır. Hükümete mensup politik aktörlerin Suriye topraklarından kaynaklanan tehditler karşısında yapılan operasyonları “*olumlama*” stratejisi ile hareket ederken; muhalefete mensup politik aktörler ise genel olarak sınır ötesi operasyonlarda gelen şehit haberleri üzerinden hükümetin dış politikasını “*olumsuzlama*” stratejisi ile hareket etmektedir.

4.4. Kimlik ve Vatandaşlığa İlişkin Söylemler

Türkiye’ye kitlesel girişlerin başladığı 2011 yılından bu yana farklı zamanlarda gündeme taşınan geçici koruma altındaki Suriyelilere vatandaşlık verilmesi tartışmalarının 2016 yılında Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın sözleri sonrası daha da arttığı bilinmektedir. Çalışmanın bu bölümünde, 2017 yılı içerisindeki gazete haberleri çerçevesinde, ülkemizdeki politik aktörlerin Suriyelilere yönelik vatandaşlık verilmesine ilişkin söylemlerine odaklanılmaktadır.

Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası bu topraklardan Türkiye’ye gerçekleşen göçe ilişkin politika, ilk zamanlar geçici olma durumuna göre belirlenmiştir. Kısa sürede Esed iktidarının sona ereceği ve savaşın biteceği ön görülmüştür. Türk halkı da bu geçici olma halini göz önünde bulundurarak insani, dini, etnik gibi hassasiyetler çerçevesinde Suriyelilere yardım elini uzatmıştır. Suriyedeki savaşın ne zaman sona ereceğine ve Türkiye’de bulunan Suriyelilerin “misafir” olma halinin daha ne kadar süreceğine ilişkin belirsizlik, bu bireylerin Türk vatandaşlığı kazanma beklentilerini arttırmaktadır (Türk, 2020: 163). Son yıllarda yaşanan gelişmeler ve Suriyelilerin vatandaşlık beklentilerinin politik aktörlerce de dikkate alındığı görülmektedir. 2016 yılında Kilis’te bir iftar programına katılan Erdoğan’ın *“Kardeşlerimiz içerisinde inanıyorum ki vatandaş olmak isteyenler var. Elllerinden geleni bakanlığımızın oluşturduğu ofisle takip etmek suretiyle bu kardeşlerimize, bu yardımı, bu desteği yaparak onlara vatandaşlık imkânını vereceğiz”* şeklindeki sözleri, ulusal ve uluslararası kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır. Bu açıklamalar sonrası Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık verilmesi hususu daha sık bir şekilde kamuoyunda tartışılır hale gelmiştir.

2011 yılından beri Türkiye’de geçici koruma statüsü altında bulunan Suriyelilerle ilgili barınma, eğitim, sağlık ve istihdam gibi konular dışında zaman zaman vatandaşlık tartışmalarının da politik aktörler tarafından gündeme taşındığı görülmektedir. Bu araştırma kapsamında 2017 yılı içerisinde politik aktörlerin Suriyelilere vatandaşlık verilmesine dair söylemlerine bakıldığında iktidar partisi ve muhalefet parti yöneticilerinin farklı söylemler etrafında bu konuyu gündeme taşıdıkları görülmektedir. Aşağıda 2017 yılı içerisinde bu konuyla alakalı haberlere yer verilmektedir.

Zaman zaman muhalefetin geçici koruma altındaki Suriyelilere vatandaşlık verildiği/verileceği iddiaları karşısında hükümeti temsilen Başbakan Yardımcısı Veysi Kaynak’ın sözleri Yeni Şafak gazetesinin 24 Şubat 2017 tarihli haberinde *“Bu, olağanüstü yanlış bir düşünce. Türkiye’de 55 milyon seçmen var. 10-20 bin seçmen neyi değiştirebilir”* şeklinde yer almaktadır. İktidarı temsilen Kaynak’ın söyleminde Suriyelilere vatandaşlık verilmesi ile ilgili tartışmalara odaklandığı görülmektedir. Kaynak muhalefetin söylemini manipülatif olarak değerlendirmektedir. 17 Nisan referandumuna ilişkin yürütülen propaganda sürecinde az sayıda vatandaşlık elde etmiş Suriyeli üzerinden yürütülen tartışmalara ve bu tartışmalar üzerinden hükümeti olumsuzlama stratejisine eleştiri getirmektedir.

Hürriyet Gazetesinin 21 Mart 2017 sayılı haberinde CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun 16 Nisan referandumuna yönelik Ordu’da seçmenlere yaptığı konuşmasındaki *“(…)Evet çıkarsa Türkiye maceranın içine girer. (...) ‘Evet’ çıkarsa ilk iş 3 milyon Suriyeliye vatandaşlık verecekler. ‘Hayır’ çıkarsa veremeyecekler (...)”* şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Kılıçdaroğlu’nun Karadeniz’de yaşayan halkı vatan, bayrak ve milliyet kavramları üzerinden yapılacak olan referandumda “Hayır” oyu vermelerinin önemli olduğunu ifade etmektedir. Kılıçdaroğlu, referandumla ilişkin duruşlarını temellendirirken “Evet” çıkması halinde Suriyelilere vatandaşlık verileceği iddiası üzerinden konuyu siyasi bir malzeme olarak kullanmakta; Cumhuriyetin kuruluş şartlarına atıfta bulunarak, zorluklarla kurulmuş Türkiye’de vatandaşlık verilme hususunun hafife alınmaması gerektiği yönünde bir söylem üretmektedir.

Yine Hürriyet Gazetesinin 27 Mart tarihli haberinde CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun 16 Nisan referandumuna yönelik Bursa’da Esnaf ve Sanatkarlar Odasında esnaflarla bir araya geldiği konuşmasındaki *“EVET oyunu arttırmak için falanla kavga edelim, vatandaşı kandıralım. (...) 3,5 milyon Suriyeli Türkiye’de. Ne diyorlar; Evet çıkarsa Suriyelilere vatandaşlık vereceğiz”* şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Suriyelilere vatandaşlık verilmesi hususunu referandumda çıkabilecek “Evet” sonucuna bağlamaktadır. Bu şekilde seçmenlerin, referandumda hayır yönünde oy vererek Suriyelilerin vatandaşlığa geçirilmesine de engel olabileceği söylemini öne çıkarmaktadır. Kılıçdaroğlu aynı zamanda *“...faturası kime çıktı/çıkıyor”* örneği ile vatandaşlık verilmesi-ekonomik yük arasındaki ilişkiye vurgu yapmakta; Erdoğan’ın bu söylemi ile seçim yatırımı yaptığını savunmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin 14 Nisan 2017 tarihli haberinde CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun *"Bizim çocuklarımız El Bab'a girerken Suriyeli gençler Türkiye'de volta atacak. Diyorlar ki 'Evet oyunu verin 4 milyon Suriyeliye vatandaşlık vereceğiz...'"* şeklindeki sözlerine yer verilmektedir. Kılıçdaroğlu söyleminde, vatandaşlık konusu ile referandumu aynı denklem içerisinde değerlendirmektedir. Söylem vatandaşlık-ekonomik yük ilişkisi çerçevesinde temellendirilmektedir.

Her üç haber bir arada değerlendirildiğinde, ülkede önemli bir kitleyi temsil eden bir politik aktör olarak Kılıçdaroğlu'nun, referandumda halkın olumsuz yönde bir tercih ortaya koyabilmesi için gündemde olan Suriyelilere vatandaşlık konusunu ön plana çıkardığı görülmektedir. Dolayısıyla Suriyelilerle alakalı bir konuda muhalefet partisi genel başkanının vatandaşlığa dair söyleminin "biz-öteki" ayrımı üzerinden şekillendiği söylenebilir.

Sonuç olarak, tüm haberden de anlaşılacağı üzere, iktidarın 16 Nisan 2017 tarihindeki referandumda oy hakkı elde edebilmeleri için Suriyelilere vatandaşlık verildiği iddia edilmektedir. Suriyelilerle ilgili zaman zaman bu tür haberler gündeme taşınıyor olsa da İçişleri Bakanlığı verilerinden anlaşıldığı üzere Türkiye'de 2011 yılından bu yana yüz on bin kişiye vatandaşlık verildiği anlaşılmaktadır (İçişleri.gov.tr). Ülkede siyasi tartışmaların yoğunlaştığı dönemlerde geçici koruma altındaki Suriyelilerle alakalı bu hususun tekrar tekrar gündeme taşındığı söylenebilir.

5. SONUÇ

Göç olgusu, süre, sınır, irade, yasal statü ve yerleşim yeri gibi birden fazla kategori altına analiz edilen ve insanlık tarihi kadar eski olan bir hareketliliği ifade etmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski olan bu hareketlilikte kararın alınmasında bir ya da birden fazla sebep belirleyici olmakta; sonuçları itibarıyla göç eden kişiler kadar göç edilen yerde mukim olanları da belirli açılardan etkileyen çok boyutlu bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Tarih boyunca ister ülke sınırları içinde ister de ülke sınırları dışına doğru gerçekleşen çoğu göçün ekonomik sebeplerden kaynaklandığı; bununla birlikte yaşanan krizler, iç çatışmalar ve bireysel bir takım kaygıların da bu hareketlilikte belirleyici olduğunu ifade etmek gerekir.

Anadolu toprakları, tarihin her döneminde farklı medeniyetleri ev sahipliği yapmış kadim topraklardır. Dolayısıyla konumu itibarı ile bazen kaynak ülke bazen de hedef veya transit ülke olarak değerlendirilebilmektedir. Anadolu topraklarının iki kıta arasında köprü konumunda oluşu ve İslam-Batı medeniyetinin kesiştiği noktada bulunması bu konumunu belirleyen temel unsurlardır. Özellikle Osmanlı Dönemi'nde zirveye ulaşan hoşgörü anlayışı sayesinde Anadolu coğrafyasındaki etnik çeşitlilik önemli ölçüde korunmuş; ancak Lozan sonrası mübadele bu çeşitliliği önemli ölçüde etkilemiştir.

Tarih boyunca Anadolu topraklarına yönelen nüfus hareketliliğinde başta ekonomik olmak üzere sosyal, kültürel, siyasal gibi birçok sebep belirleyici olmuş/olmaktadır. Bu hareketliliğin bir ya da birden fazla sebebi olabildiği gibi birçok sonuçta ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda son on yılda gerçekleşen hareketliliklerden biri olan Suriye kaynaklı göç ise başta ekonomik olmak üzere sosyal, siyasal, hukuki birçok alanda önemli sonuçlar doğuran bir sürece dönüşmektedir.

Yaşanan bu hareketliliğin geçici olma halinden kalıcı olma haline doğru gerçekleşiyor olması halkın yaklaşımında olduğu gibi Türkiye'deki politik aktörlerin de söylemlerinde de belirleyici olmaktadır. Zaman zaman Türk basınında politik aktörlerin söylemlerine dair haberler, geçici koruma altındaki Suriyelilere ilişkin bakış açısını ortaya koyma açısından önemlidir. İktidar ve muhalefete mensup politik aktörlerin başta bir arada yaşama olmak üzere, yardımlar, Türkiye topraklarına yönelen tehditler ve son zamanlarda artan vatandaşlık tartışmalarına dair farklı stratejiler üzerinden hareket ettikleri görülmektedir.

Genel bir değerlendirme yapıldığı takdirde; birlikte yaşam ve uyum süreci konularında iktidara mensup politik aktörlerin daha çok tarihi, kültürel, etnik, dini motifler üzerinden bir söylem geliştirdikleri görülmektedir.

Muhalefete mensup politik aktörlerin ise daha çok Suriyelilerden kaynaklı demografik yapının değişim riskini ön plana çıkaran bir söylemi geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Yine Suriyelilere yönelik yapılan yardımlar konusunda da iktidara mensup politik aktörlerin İslami motifler ve insan hakları çerçevesindeki söylemi ön plana çıkardığı görülmektedir. Bunun karşısında konumlanan muhalefet mensubu politik aktörlerin ise yapılan yardımları işsizlik/yoksulluk ile ilişkilendirerek eleştirel bir söylemi ön plana çıkardıkları görülmektedir. Tehdit ve güvenlik boyutunda ise Suriyelilerden ziyade Suriye topraklarından kaynaklanan tehdiye odaklanıldığı görülmektedir. Son olarak Suriyelilere vatandaşlık verilmesi ile alakalı tartışmalarda ise Türkiye'deki politik aktörlerin önemli bir kısmı iltica hukuku çerçevesinden ziyade konuyu iç siyaset malzemesi yaptıkları anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Anadolu Ajansı (2021) "Küresel Trendler Raporu"
<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/dunyada-gecen-yil-82-milyondan-fazla-insan-yerinden-edildi/2279084> Çakmak, C., Yetim, M. ve Çolak, F. G. (2011) Ortadoğu'da Devrimler ve Türkiye, Bilgesam, Rapor No: 31, İstanbul.
- Bolgun, C., & Ucan, G. (2020). Birlikte yaşamak mümkün mü?: Okur yorumlarında "Suriyeli sığınmacı" söyleminin inşası. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 250-269.
- Cumhuriyet Gazetesi (2017). Suriye ve Suriyeliler Başlıklı Haberler
- Demiray, M. (2010) "Model Ülke mi Lider Ülke mi? Değişen Dengeler Bağlamında Türkiye'nin Bölgesel Rolü ve Stratejileri", *Journal Of Azerbaijani Studies*, Khazar Univeristy Press, ss. 91-112.
- Duran, H., & Özdemir, Ç. (2012). Türk dış politikasına yansımalarıyla arap baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(2), 181-198.
- Dilek, S., Boyacı, B., & Yasar, E. (2018). Teaching Turkish as a Second Language to Syrian Refugees. *Educational Research and Reviews*, 13(18), 645-653.
- Erdoğan, M. M. (2014). "Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması". Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HUGO).
- Erdoğan, M. M. (2017). "Suriyeliler Barometresi: Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi" - Yönetici özeti, değerlendirme, politika önerileri.
- Hürriyet Gazetesi (2017). Suriye ve Suriyeliler Başlıklı Haberler
- Karataş, K., Demiröz, F., Aygüler, E., Ayalp, M. Ç. ve Bolgün, C. (2018). Türk Kızılayı Ankara Toplum Merkezinden hizmet alan Suriyeliler: Sorun, gereksinim, beklenti ve kurum memnuniyetleri. Ankara: Türk Kızılayı.
- Kıbaroğlu, M. (2011). Arap baharı ve Türkiye. *Adam Akademi*, 2(2), 6-36.
- Oğuzlu, T. (2011). Arap Baharı ve yansımaları. *Ortadoğu Analiz*, 3(36), 8-16.
- Sağsen, İ. (2011). Arap baharı, Türk dış politikası ve dış algılaması. *Ortadoğu Analiz*, 3(31-32).
- Türk, E. (2019). Batman Yerel Basımında Göçmenlerin Temsili Üzerine Bir Analiz. *İtobiad*, 8 (4): 2975/3000.
- Türk, E. (2020). Suriyeli Göçmenlerin Türk Vatandaşlığı Hakkındaki Görüş ve Beklentileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 162-176.
- Yeni Şafak Gazetesi (2017). Suriye ve Suriyeliler Başlıklı Haberler